

הנחיות לשימוש הוגן ביצירות לצרכי הוראה ומחקר

מוסד אקדמי רשאי להשתמש ביצירות, בתנאי שהשימוש נעשה "לצרכי הוראה ומחקר", ובתנאי נוסף – שהשימוש הינו "שימוש הוגן".

"שימוש הוגן" עומד במבחני סעיף 19 לחוק זכויות יוצרים התשס"ז-2007, אך מאחר שאלה לא נבחנו עדיין בפסיקה מאז חוקק החוק החדש, המוסדות להשכלה גבוהה גיבשו קריטריונים אופרטיביים למונח זה.

האמור במסמך זה אינו רלוונטי לגבי כתבי עת אלקטרוניים וספרים אלקטרוניים, לגביהם חלים תנאי רשיון השימוש. ככלל, רשיונות השימוש מתירים שימוש דיגיטלי חופשי לכל בית הטכניון, לצרכי הוראה ומחקר בטכניון. (אין להעביר מאמרים לגורמים מחוץ לטכניון, אלא בהתאם לתנאי הרשיון).

כללים לשימוש הוגן:

- א. היצירות הן חומר ההוראה הנדרש על ידי המרצה, לצורך קורס הנלמד בטכניון; השימוש הנדרש צריך להיות מידתי, כלומר במידה הדרושה לצרכי הקורס, ולא מעבר לכך.
- ב. לא קיימת גישה חופשית לאותן יצירות באמצעות מקורות פתוחים ברשת האינטרנט (במידה וקיים מקור פתוח, יש להשתמש בו);
- ג. היצירות תהינה נגישות לתלמידי הקורס ולצוות האקדמי והמנהלי בטכניון בלבד, על מערכת ה- MOODLE, או מערכת מקבילה, רק למשך תקופת הלימודים והבחינות;
- ד. לספריות הטכניון גישה כדין לעותק אחד לפחות של היצירות;
- ה. "שימוש הוגן" לצורך הכנת חומר הוראה (תדפיס אלקטרוני) מתוך יצירה, יהיה בהיקף שאינו עולה על חמישית מתוך היצירה, בכפוף להוראות הבאות:
 1. מגבלה זו אינה חלה על יצירה שאיננה ניתנת לחלוקה כגון: תמונה, צילום, טבלה, תרשים או שיר (במקרים אלה ניתן להשתמש ביצירה בשלמותה, בכפוף לעמידה בכללים האחרים).
 2. שימוש במאמרים (מכתבי עת שאין לטכניון רשיון שימוש אלקטרוני לגביהם, או מאסופת מאמרים) מוגבל למאמר אחד מאותו גיליון של כתב העת או מאסופת המאמרים.
 3. מרצה הזקוק ליותר מכך רשאי לפנות לוועדה שמינה המשנה הבכיר, אשר תחליט אם השימוש המבוקש עומד במבחני השימוש ההוגן. הפנייה היא באמצעות מנהלת הספרייה המרכזית.

ו. בשימוש ביצירה או בחלקה, יש להקפיד על מתן קרדיט ליוצר היצירה.

ז. בנוסף לאמור לעיל, נקבעו שני כללים נוספים ביחס ליצירת מקראות מודפסות, על מנת למזער את הפגיעה הכלכלית בבעלי זכות היוצרים ולמנוע עשיית רווח על חשבון בעל הזכויות:

1. מקראות יודפסו ויסופקו לתלמידי הקורס בלבד;

2. מחיר המקראות ישקף את עלות הפקתן (כלומר, אין להפיק רווח ממכירת המקראות אלא רק לכסות את עלויות ההפקה).

הנחיות אלה נערכו בשיתוף היועצים המשפטיים של הטכניון ועודכנו ביוני 2011. ההנחיות מתבססות על מסמך הפורום להשכלה נגישה: "עקרונות פעולה לשימוש ביצירות לצרכי הוראה ומחקר" (Code of Best Practices), מרץ

2010, וחוק זכויות יוצרים התשס"ז 2007: www.knesset.gov.il/privatelaw/data/17/3/196_3_1.rtf